

แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ¹ THE GUIDELINE TO PROMOTE LIFELONG LEARNING FOR ELDERLY SCHOOL

เวหา เกษมสุข² ศิริณา จิตต์จรัส³ จิตรา มาคะผล⁴ ปริญญ์ จิตอร่าม⁵
Weha Kasemsuk Sirina Jitcharat Jittra Makapol Parinya Jitaram

¹วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาดูแลชีวิตและการพัฒนามนุษย์

ภาควิชาการศึกษาดูแลชีวิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

Part of this thesis, Doctor of education lifelong education and human development,

Department of lifelong education, Graduate school, Silpakorn University

²นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาดูแลชีวิตและการพัฒนามนุษย์

ภาควิชาการศึกษาดูแลชีวิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000

Graduated student in Doctor of education lifelong education and human development,

Department of lifelong education, Graduate school, Silpakorn University, Nakhonpathom 73000, Thailand

³รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษาดูแลชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000

Associate Professor, Department of lifelong learning, Faculty of education, Silpakorn University, Nakhonpathom 73000, Thailand

⁴อาจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษาดูแลชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000

Lecturer, Department of lifelong learning, Faculty of education, Silpakorn University, Nakhonpathom 73000, Thailand

⁵ อาจารย์ ดร. วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี

Lecturer, Sirindhorn college of public health, Suphanburi 72000, Thailand

Author Email: weha.kas@mahidol.edu

Received: July 17, 2019

Revised: August 28, 2019

Accepted: November 25, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี (mixed methods research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและ
ความต้องการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ 2) สังเคราะห์แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด
ชีวิตและเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ ตัวอย่าง คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ
การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุ 142 แห่ง จำนวน 142 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามสภาพและ
ความต้องการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและกรรมการโรงเรียนตามโครงสร้าง
ผู้สูงอายุ และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จากโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ จำนวน 3 แห่ง แห่งละ 12 คน รวมทั้งหมด 36
คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพและความต้องการ
การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคำถามการสนทนากลุ่ม ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความ
สอดคล้องของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ค่า IOC เท่ากับ .60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นของ
แบบสอบถามสภาพและความต้องการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งฉบับ เท่ากับ .98 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิง
ปริมาณใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์
เชิงเนื้อหาเพื่อจัดกลุ่ม สรุปประเด็นและสังเคราะห์แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ และแบบตรวจสอบเพื่อยืนยัน
แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (connoisseurship) จำนวน 11 คน

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมโรงเรียนผู้สูงอายุมีสภาพการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความต้องการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในระดับมาก จากการสังเคราะห์แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ ผลพบว่าควรใช้แนวทาง SENIOR LEARNER (S-E-N-I-O-R L-E-A-R-N-E-R) ผลการตรวจสอบพบว่าแนวทาง มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ในการส่งเสริมให้เป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงจากระเบียบตามองค์ประกอบ 3 ด้านได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความมั่นคงปลอดภัย โดยใช้บูรณาการกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ผู้สูงอายุต้องรู้ ควรรู้ และอยากรู้ เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้, การเรียนรู้ตลอดชีวิต, โรงเรียนผู้สูงอายุ

Abstract

The purposes of this mixed methods research were to study the needs and condition for promoting lifelong learning in elderly schools and to synthesize and propose guidelines for promoting lifelong learning of the elderly school. The sampling contained 142 stakeholders of elderly schools. Data collection techniques employed questionnaires and a focus group with 36 people consisting of 12 school Boards, 12 elderly, and 12 stakeholders in 3 best-practice elderly schools. The research instrument consisted of 2 parts: the questionnaire for the needs condition promoting lifelong learning of the elderly school, and the focus group questionnaire guideline. A panel of five experts examined content validity and index of item objective congruence (IOC) = .60 - 1.00. The content validity index (CVI) of the instrument was .98. Quantitative data were analyzed by using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation. Content analysis was employed to analyze and synthesize qualitative data. Additionally, the guidelines for promoting lifelong learning in the elderly school had been verified by eleven connoisseurship experts.

The results revealed that in overall the elderly school has a condition of promoting lifelong learning at a moderate level. In dimensions of the need for lifelong learning promotion, it was found a high level. From the synthesis of data, the results proposed schools use the SENIOR LEARNER (S-E-N-I-O-R-L-E-A-R-N-E-R) guidelines for promoting lifelong learning. This guideline encouraged the elderly to exercise their potential by shifting power to change the focus from that of a burden to that of power drawing on 3 elements: health, participation, and security. It was determined through the integration of the learning contents that the elderly should know, have a desire to know and want to know in order for the guideline to promote lifelong learning of the elderly.

Keywords : guideline, lifelong learning, elderly school

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงด้านประชากรทำให้หลายประเทศเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยส่วนใหญ่อยู่ในประเทศกำลังพัฒนา (United

Nation, 2017) ผลจากการประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ ครั้งที่ 2 ทำให้มีแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุโดยมีเป้าหมาย 3 ประเด็น คือ ผู้สูงอายุกับการพัฒนา

สูงวัยอย่างสุขภาพดีและมีสุขภาวะ และมีสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนและเหมาะสม (Department of Older Persons, 2016) ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จากการสำรวจประชากรสูงอายุ พบว่ามากกว่าสองในสามสำเร็จการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาหรือไม่ได้เรียนหนังสือ โดยไม่สามารถอ่านออกเขียนได้กว่าร้อยละ 10 แต่ยังมี การเข้าร่วมกิจกรรมกับหมู่บ้านหรือชมรมมากขึ้น และมีความต้องการอยากที่จะทำงาน (National Statistical Office, 2014; Subcommittee on National Elderly Assembly, 2015)

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลกระทบลหลายมิติ (Department of Older Persons, 2016; The Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2016) การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นผู้สูงอายุมีพฤฒิพลัง (active ageing) ด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีตามมา (World Health Organization, 2002) ซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนที่ผู้สูงอายุควรได้รับ (human right of older adult) เป็นการส่งเสริมการมีชีวิตที่อิสระ (independence) และการมีส่วนร่วม (participation) กับสังคม การศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งของรัฐในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทุกวัย เพราะถึงแม้ว่าจะเป็นวัยสูงอายุแต่ยังคงต้องการส่งเสริมศักยภาพตนเองด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้มีสุขภาพกายและจิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง ภายใต้อสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สามารถประกอบอาชีพและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวและสังคม (Buathong, Sapapad, & Jticharat, 2013)

หลายประเทศให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้แก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ มีการเรียนการสอนในรูปแบบมหาวิทยาลัยวัยที่สาม (The Universities of the Third Age - U3A) เป็นการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจ (Office of the Education Council, 2018) สามารถพัฒนา

สุขภาพกาย สุขภาพใจ และป้องกันโรคสมองเสื่อม ลดภาระพึ่งพิงได้ (Office of the Education Council, 2018; RatanaUbol, Pathumcharoenwattana, Pathumcharoenwattana, Kimpee, & Sajjasophon, 2011)

โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นอีกรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นรูปธรรมของประเทศไทย ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุให้มีความรู้ เจตคติ และทักษะในประเด็นที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต (Yodpet, Pattanasri, & Sakdaporn, 2017) สอดคล้องตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพทุนมนุษย์ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง พัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017) และสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ทั่วประเทศหลายแห่ง กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งมีความหลากหลายทั้งสถานที่ รูปแบบ และวิธีการ หลายแห่งยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้มแข็งเนื่องจากขาดแนวทางวิธีการ ในการจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ (special target group) ที่เพียงพอ (Office of the Education Council, 2018) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาสภาพ

ความต้องการ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ และเสนอแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ
2. เพื่อสังเคราะห์แนวทางและเสนอแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด พหุพลัง (active ageing) ขององค์การอนามัยโลกปี 2002 ซึ่งประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ สุขภาพ (health) การมีส่วนร่วม (participation) และ ความมั่นคงปลอดภัย (security) (World Health Organization: WHO, 2002) และองค์ประกอบระบบการบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง (structure) และด้านกระบวนการเรียนรู้ (process) เพราะว่าการมีโครงสร้างและกระบวนการทำงานที่ดีย่อมนำมาสู่ผลลัพธ์ที่ดีตามมา (Kasemsuk, Piaseu, & Jarupat Maruo, 2011)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ ผู้มีหน้าที่หลักหรือผู้รับผิดชอบหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุ 142 แห่ง จำนวน 142 คน

ตัวอย่าง คือ ผู้มีหน้าที่หลักหรือผู้รับผิดชอบหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุ 142 แห่ง แบ่งละ 1 คน จำนวน 142 คน โดยเป็นภาคเหนือ 69 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 35 แห่ง ภาคกลาง 25 แห่ง และภาคใต้ 13 แห่ง

ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling) ตามสัดส่วนตัวอย่างแต่ละชั้น จากนั้นผู้วิจัยจึงสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จากรายชื่อโรงเรียนผู้สูงอายุที่อยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ในภูมิภาคนั้น

ผู้ให้ข้อมูล ในการสนทนากลุ่มได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) ได้แก่ ผู้บริหารและกรรมการโรงเรียนตามโครงสร้าง ผู้สูงอายุ และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องโรงเรียนผู้สูงอายุที่ผ่านการประเมินโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จำนวน 3 แห่ง แห่งละ 12 คน รวม 36 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- 1) แบบสอบถามสภาพความต้องการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ
- 2) แนวคำถามการสนทนากลุ่ม (focus group) และ 3) แบบตรวจสอบเพื่อยืนยันแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (connoisseurship) เครื่องมือดำเนินการวิจัยทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความชัดเจนของภาษา และความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ได้ค่า IOC เท่ากับ .60 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพและความต้องการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งฉบับเท่ากับ .98

การพิทักษ์สิทธิ์ ผู้วิจัยได้รับอนุมัติเก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ตามหนังสือเลขที่ ศธ 6806/3431 และได้ทำหนังสือขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ชี้แจงข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัย กระบวนการเข้าร่วมการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ประโยชน์ที่ได้รับ ความเสี่ยงที่เกิดขึ้น สิทธิในการถอนตัวออกจากการวิจัย และขอความยินยอมจากตัวอย่างเป็นรายบุคคล โดยข้อมูลทั้งหมดได้นำมาวิเคราะห์และสรุปผลในภาพรวมเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพความต้องการ
การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ระยะที่ 2 การสนทนากลุ่ม (focus group)

ระยะที่ 3 สังเคราะห์ เสนอแนวทางและ
ตรวจสอบแนวทางฯโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณใช้
สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูล
เชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อจัดกลุ่ม
ข้อมูล สรุปประเด็น และสังเคราะห์แนวทาง
ส่งเสริมการเรียนรู้ แล้วจึงเสนอเป็นแนวทาง
ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผลการวิจัย

ผู้มีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนรู้ของ
โรงเรียนผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่อายุน้อยกว่า 60 ปี
ร้อยละ 66.9 สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี
ขึ้นไป ร้อยละ 79.6 อายุงาน 1-5 ปี ร้อยละ 78.9
มีพื้นที่โดยเฉพาะมีสัดส่วนชัดเจน ร้อยละ 35.9
มีผู้เรียนจำนวนผู้เรียน 26-50 คน จัดกิจกรรม
การเรียนรู้ในวันธรรมดา เดือนละ 4 ครั้ง ครั้งละ
3-5 ชั่วโมง ใน 1-2 เรื่อง/ประเด็นเนื้อหา
โดยใช้เวลาเรียนยาวนานมากกว่า 5 เดือน มี

คณะกรรมการดำเนินการ มีการจัดประชุมเพื่อ
ดำเนินการ กำกับ ติดตาม ทุกเดือน โดยสิ่งที่
โดดเด่นที่สุดในโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แก่ ความ
เข้มแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน การสนับสนุน
จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ภูมิปัญญาชุมชน
และปราชญ์ชาวบ้าน และบุคลากรที่มีความ
เชี่ยวชาญในด้านเนื้อหาหรือประเด็นที่จัด
การเรียนรู้มาจากความต้องการของผู้เรียนที่เห็น
ความสำคัญและอยากเรียนรู้ โดยให้ผู้สูงอายุมี
ส่วนร่วม รูปแบบสื่อของโรงเรียนผู้สูงอายุที่ใช้ใน
การเรียนรู้มากที่สุด คือ ครูผู้เชี่ยวชาญในแต่ละ
ด้านเป็นผู้ถ่ายทอด รองลงมาคือ ผู้สูงอายุด้วยกัน
ในการเรียนรู้มีกฎระเบียบ/ข้อกำหนดการเข้าร่วม
เรียนรู้ในชั้นเรียนหรือกลุ่มเรียนรู้แบบยืดหยุ่น
หลากหลาย มีการกำหนดการวัดและการประเมินผล
ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

สภาพและความต้องการและการส่งเสริม
การเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุพบว่า
ภาพรวมโรงเรียนผู้สูงอายุมีสภาพการส่งเสริม
การเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง และ
ความต้องการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
พบว่า มีความต้องการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด
ชีวิตอยู่ในระดับมาก ดังตาราง 1

ตาราง 1 สภาพและความต้องการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (n=142)

องค์ประกอบ	สภาพการส่งเสริมการเรียนรู้			ความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
ด้านสุขภาพกาย	3.49	1.07	ปานกลาง	4.05	.94	มาก
ด้านสุขภาพใจ	3.48	1.09	ปานกลาง	3.92	1.04	มาก
ด้านการมีส่วนร่วม	3.49	1.03	ปานกลาง	3.91	.99	มาก
ด้านความมั่นคงปลอดภัย	3.38	1.13	ปานกลาง	3.96	.98	มาก
ด้านโครงสร้างการดำเนินงาน	3.38	1.19	ปานกลาง	4.02	1.05	มาก
ด้านกระบวนการดำเนินงาน	3.49	1.10	ปานกลาง	4.10	.97	มาก

เมื่อพิจารณารายด้านเกี่ยวกับสภาพ และ
ความต้องการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มี
สภาพและความต้องการสูงสุดพบข้อมูลดังต่อไปนี้

ด้านสุขภาพ (health) สุขภาพกายมีความ
ต้องการเรื่องการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและ
การดูแลตนเอง กิจกรรมทางกายและการออกกำลังกายด้วยตนเอง อาหารและโภชนาการ

สำหรับผู้สูงอายุ ส่วนความต้องการด้านสุขภาพใจ พบว่าเรื่องการใช้ชีวิตในวัยสูงอายุ นันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ การประยุกต์ใช้หลักศาสนา กับชีวิตประจำวัน

ด้านการมีส่วนร่วม (participation) ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดและเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ การส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญา องค์ความรู้ ด้านต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตาม ความสนใจของผู้สูงอายุ

ด้านความมั่นคงในชีวิต (security) ต้องการ การดูแลสุขภาพจากบุคลากรด้านสาธารณสุข อาชีพเสริมและการฝึกอาชีพเสริม การดูแลด้านการรักษาพยาบาลเวลาที่เจ็บป่วย เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สูงอายุ การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยกับผู้สูงอายุ การเงิน รายได้และการสร้างความมั่นคงทางการเงิน กฎหมาย สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ มรดกและการจัดการ ทรัพย์สินเพื่อความมั่นคงในชีวิต

ด้านโครงสร้างของโรงเรียนผู้สูงอายุ (structure) ต้องการงบประมาณสนับสนุนจาก หน่วยงานภาครัฐ มีสถานที่จัดกิจกรรมถาวร มีความเหมาะสม เดินทางสะดวก มีคณะกรรมการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมขับเคลื่อนดำเนินการ

ด้านกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้สูงอายุ (process) มีความต้องการกิจกรรม ส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรม หรือศาสนา มีการจัด กิจกรรมนันทนาการให้ผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรม ถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาจากผู้สูงอายุในชุมชน มี กิจกรรมเยี่ยมผู้สูงอายุที่บ้าน

ส่วนข้อมูลการสนทนากลุ่มโรงเรียน ผู้สูงอายุที่ผ่านการประเมินโรงเรียนผู้สูงอายุ ต้นแบบ พบว่า ทุกแห่งมีแนวคิดและตั้งเป้าหมาย ของการทำงานที่ชัดเจน มีโครงสร้างการทำงาน และกำหนดผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ จัดการเรียนรู้ที่ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ใกล้เคียง สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริง เน้นให้ผู้เรียนสามารถ นำความรู้จากการเรียนรู้ ไปบูรณาการให้สอดคล้อง ตามบริบทของพื้นที่ ดังที่มีผู้ให้ข้อมูลกล่าวไว้ว่า

“มาโรงเรียนดี มีประโยชน์”

“อยากมาเรียนวันไหนก็มา ได้เรียนรู้ตามที่ เราอยากเรียนและเสนอไป”

“เรียนสิ่งที่เราต้องการ เอาอุปกรณ์รอบ ๆ ตัวเรา ทั้งปลาร้า สมุนไพร ปลาต้ม หรืองานฝีมือ ต่าง ๆ พวกเราเก่ง ๆ กันทั้งนั้น”

“ผู้สูงอายุหลายคนเก่งเรื่องย้อมผ้า ย้อมคราม ก็เอามาสอนกัน บางคนเก่งเรื่องเย็บ หรือเรื่องอื่น ๆ ก็เอามาแลกเปลี่ยนกัน เพื่อจะได้ทำของ ชำร่วยขาย”

สำหรับการส่งเสริมการคงไว้ซึ่งการทำ หน้าที่ของร่างกาย จิตใจ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ยอมรับและเคารพในศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ มีผู้ให้ข้อมูลกล่าวไว้ว่า

“สิ่งที่เรียนก็เกี่ยวกับปัญหาของพวกเรา นี้ละ ทั้งเรื่องสุขภาพ การออกกำลังกาย การเจ็บป่วย การออมเงินทอง กฎหมาย”

“บรรยากาศการเรียนรู้ที่ความสนุกสนาน ผ่อนคลาย”

“สนุกปนสาระ ไม่อยากขาดเรียน บางทีก็ มาเป็นคนสอนด้วย”

เครือข่ายการเรียนรู้และการทำงาน มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอาชีพ และช่องทางหารายได้เสริม ดังคำกล่าวผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“สิ่งที่ได้เรียนเอาไปใช้ได้ เอาไปบอกต่อ”

“มีคนมาศึกษาดูงานบ่อยทำให้ตื่นเต้น ตั้งตารอคอยการต้อนรับ อยากมาโรงเรียน มาแสดงความสามารถ ใส่ฝ้ายย้อมครามสวย ๆ มาโชว์ ได้เพื่อนใหม่”

“มี อบต. กศน. พม. พช. และวัด ร่วม สนับสนุนกำลังงาน งบประมาณ และวัสดุ อุปกรณ์สื่อต่าง ๆ ”

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มสอดคล้องกับ ข้อมูลสภาพและความต้องการของโรงเรียน ผู้สูงอายุจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วย แบบสอบถาม จึงนำไปสู่การสรุปเป็นแนวทางดังนี้

แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ของโรงเรียนผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่า
 ควรใช้แนวทาง *SENIOR LEARNER (S-E-N-I-O-R*
L-E-A-R-N-E-R) ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์ข้อมูล
 การศึกษาสภาพความต้องการ รวมทั้งการสนทนากลุ่ม

แล้วสรุป ประเด็นวิธีการเป็นแนวทางใน
 การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 ของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีองค์ประกอบและวิธีการที่
 สำคัญ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ: SENIOR LEARNER

แนวทาง	วิธีการ
S: Significant มีความสำคัญ จำเป็น	- ศึกษาข้อมูลสถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุทั้งระดับประเทศและพื้นที่
	- รวบรวมข้อมูลสุขภาพ ประเมินสภาวะสุขภาพแบบองค์รวมเพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้
	- วิเคราะห์ประเด็นที่มีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความมั่นคงปลอดภัย ในแต่ละบริบทพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ
E: Engagement เน้นสร้างความรู้สึกรัก เป็นเจ้าของ	- สร้างความเห็นร่วม ในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ (เวทีประชาคม ประชุม เสวนา)
	- กำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้เพื่อการคงไว้ซึ่งการทำหน้าที่ของร่างกาย จิตใจ ดำรงชีวิตอย่างผาสุกและมีคุณภาพชีวิตที่ดี (เวทีประชาคม ประชุม เสวนา)
	- จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน
	- ให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการวางแผน การเป็นวิทยากรจิตอาสา ผู้ถ่ายทอดความรู้
	- ทำสัญญา/ข้อตกลงการเรียนรู้โดยให้ผู้สูงอายุมีอิสระ ภายใต้กติกา ข้อตกลงที่มีความยืดหยุ่น
N: Needs ตอบสนองความ ต้องการ	- สอบถามความต้องการในประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ และนำเสนอความต้องการทั้งด้านเนื้อหา วิธีการ ระยะเวลา ระยะเวลาในการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของ สอดคล้องกับความต้องการและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน เพื่อให้เข้าร่วมเรียนอย่างสม่ำเสมออย่างมีอิสระ
I: Integration บูรณาการกับ สภาพจริงที่เป็นอยู่	- จัดการเรียนรู้โดยเน้นการนำไปแก้ไขปัญหา สามารถนำไปบูรณาการตามบริบทและสภาพการณ์
	- จัดการเรียนรู้สอดคล้องตามบริบทและสภาพการณ์ของพื้นที่ ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ กฎหมาย ในชีวิตประจำวันและสิทธิผู้สูงอายุ
O: Ongoing Function เสริมสร้างการเรียนรู้ ตามศักยภาพ	- กำหนดเป้าหมายเพื่อการคงไว้ในการทำหน้าที่ของร่างกาย จิตใจ ดำรงชีวิตอย่างผาสุกและมีคุณภาพชีวิตที่ดี อย่างต่อเนื่องตามศักยภาพที่ทำได้ของแต่ละบุคคล โดยคำนึงถึงความแตกต่าง
	- เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้แสดงศักยภาพตามความเหมาะสม
	- เลือกใช้ประเด็นด้านสุขภาพเป็นประเด็นหลักที่จะนำสู่การเรียนรู้เรื่องอื่นๆเนื่องจากเป็นประเด็นร่วม และเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่กำลังเผชิญ
	- ให้ความรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองในทุกด้าน และเพื่อเปิดพื้นที่ทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ
R: Right and Law เอื้อให้ทราบเรื่อง กฎหมายและสิทธิ	- จัดประสบการณ์การเรียนรู้และขึ้นด้านสิทธิผู้สูงอายุ กฎหมายที่สำคัญใกล้ตัว
	- กระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และยกตัวอย่างประเด็นปัญหาด้านกฎหมายและสิทธิของผู้สูงอายุที่พบได้บ่อย เช่น มรดก การโอนที่ดิน ทรัพย์สิน การค้าประกัน เป็นต้น
L: Learn with Real Situation เรียนคิดสอดคล้อง วิถีชีวิตอย่างชาญ ฉลาด	- จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประยุกต์ และเลือกประเด็นการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงสอดคล้องกับสภาพชีวิตจริง ความต้องการของผู้สูงอายุ
	- เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ทุกครั้งให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการสะท้อนคิดในการวางแผนที่จะนำความรู้ ประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้
	- เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุนำความรู้ ประสบการณ์ลงสู่ภาคปฏิบัติในสถานการณ์จริงผ่านกิจกรรม จิตอาสา การทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนและผู้สูงอายุด้วยกัน สอดคล้องตามวิถีการดำรงชีวิต
	- การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการแก้ปัญหา และให้ผู้สูงอายุได้ลงมือฝึกปฏิบัติและเรียนรู้ในสถานการณ์จริง
	- จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประยุกต์ และเลือกประเด็นการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงสอดคล้องกับสภาพชีวิตจริง ความต้องการของผู้สูงอายุ

แนวทาง	วิธีการ
E: Easy and Appropriate (ไม่พลาด) ความเหมาะสม และความยากง่าย	- กำหนด วางแผน การจัดประสพการณ์การเรียนรู้ในสถานที่ที่เอื้อต่อการเข้าถึงของผู้สูงอายุ
	- เลือกเนื้อหาที่เหมาะสมทั้งความยากง่าย ระยะเวลา รูปแบบวิธีการที่ใช้เรียนรู้ สื่อการเรียนรู้
	- สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน มีความผ่อนคลาย เป็นมิตร ไม่เป็นทางการ
A: Atmosphere บรรยากาศผ่อนคลาย และเป็นมิตร	- สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนไม่รู้สึกถูกคุกคาม หรืออับอาย เป็นบรรยากาศของการร่วมเรียนรู้ ให้โอกาส
	- ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกซึ่งศักยภาพ ความรู้ ที่มีในแต่ละคนออกมา ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า ไม่เน้นการแข่งขันแพ้ชนะ
	- ใช้เวลาและโอกาสผู้เรียนทุกคนตามความสามารถและความพร้อมในการเรียนรู้
	- การเรียนการสอนเน้นกิจกรรมเรียนปนเล่น มีกิจกรรมปฏิบัติสอดแทรกไปในการสอนที่สนุกสนาน โดยผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างปัญญา สุขภาพกาย จิต และสังคม
R: Respect for dignity and Humanity เคารพในสิทธิศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์	- การสร้างความเห็นร่วมทั้งแนวคิด การตั้งเป้าหมาย การดำเนินการ ร่วมกับทุกภาคส่วน
	- สร้างความตระหนักและความเห็นร่วมในการเผชิญสถานการณ์การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเน้นมุมมอง ต่อผู้สูงอายุจากภาวะให้เป็นพลังในทุกสถานการณ์และโอกาส
	- ให้เกียรติและยอมรับในความเป็นปัจเจกชน ที่มีประสบการณ์ และเรียนรู้ได้ตลอดเวลา
	- ค้นหา ส่งเสริม ให้โอกาสผู้สูงอายุหรือปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้ถ่ายทอด ทั้งยังเป็นการช่วยสนับสนุน ส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการถ่ายทอด บอกต่อ และ ความยั่งยืนที่จะคงอยู่ต่อไป
N: Networking พัฒนาไม่หยุดสร้าง เครือข่ายร่วมทำงาน	- ค้นหาเครือข่ายการเรียนรู้และการทำงานในพื้นที่
	- สร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการทำงานทั้งเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และองค์กรต่าง ๆ
	- สร้างเครือข่ายเพื่อนร่วมเรียนรู้ การเรียนแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ตามกลุ่มการเรียนรู้ตามประเด็น ความสนใจสำหรับผู้สูงอายุและส่งเสริมการเกื้อกูลช่วยเหลือกัน
	- ค้นหาและสร้างเครือข่ายในการเรียนรู้ของผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ ปัญหาการจัดการเรียนรู้
	- จัดกิจกรรมศึกษาดูงาน การเยี่ยมเยียนเครือข่ายทำให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ในสถานการณ์จริงนอก ห้องเรียน เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ ส่งเสริมสุขภาพจิตด้านนันทนาการและการท่องเที่ยวและเปิด ช่องทางการตลาดในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์หรือของที่ระลึกที่เกิดจากผลงานของผู้สูงอายุ
	- เปิดโอกาสและจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ
E: Evaluated with Formative มุ่งเน้นการประเมินผล อย่างสร้างสรรค์	- กำหนดข้อตกลง กติการ่วมกับผู้สูงอายุในประเมินการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ยืดหยุ่น ตามสภาพจริง
	- ประเมินผลการเรียนรู้โดยผู้สูงอายุมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เน้นที่การประเมินเพื่อให้การช่วยเหลือ ปรับเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เพิ่มศักยภาพตามปัจเจกแห่งบุคคล บนพื้นฐานเป้าหมายสำคัญเพื่อให้ ผู้สูงอายุมีศักยภาพทั้งด้านสุขภาพ การมีส่วนร่วม และความมั่นคงปลอดภัย
R: Re-Learn and Re-Skill (สารพัน) ใช้เวลาและโอกาส	- ตระหนักอยู่เสมอถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติเกี่ยวกับร่างกายของผู้สูงอายุที่อาจจะ ส่งผลต่อการเรียนรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ดังนั้นจึงต้องมีการเรียนรู้ และฝึกทักษะอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และต้องการเวลาในการเรียนรู้
	- ใช้เวลาและโอกาสผู้สูงอายุในการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา

จากการตรวจสอบเพื่อยืนยันแนวทาง โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ (connoisseurship) ผลการตรวจสอบ เพื่อยืนยันแนวทางฯ พบว่า แนวทาง SENIOR LEARNER (S-E-N-I-O-R L-E-A-R-N-E-R) ที่ผู้วิจัย

สังเคราะห์และนำเสนอมีความเหมาะสมในระดับ มาก ถึง มากที่สุด ($M=4.45 - 4.90$)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพและความต้องการ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียน ผู้สูงอายุพบว่า ผู้มีหน้าที่หลักหรือผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพและความสามารถทั้งระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะการมีโครงสร้างการทำงานที่ดีด้านทรัพยากรบุคคลที่จะส่งผลต่อผลลัพธ์ของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุได้

สภาพและความต้องการ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่าส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่ในระดับมากทั้งในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและการดูแลตนเอง กิจกรรมทางกายและการออกกำลังกายด้วยตนเอง อาหารและโภชนาการสำหรับผู้สูงอายุ การเจ็บป่วยและการปฐมพยาบาล การดูแลสุขภาพช่องปาก - ฟัน - เหงือก ต้องการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ต้องการมีผู้ช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิดที่อยู่อาศัยที่สะอาด อากาศดี สิ่งแวดล้อมดี อาหารการกินที่ถูกสุขลักษณะตามวัย สอดคล้องกับลักษณะความต้องการของผู้สูงอายุที่มีความต้องการตามลักษณะพัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุและความต้องการขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับวัยอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ให้การดูแลหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุต้องตระหนักถึงกลุ่มผู้สูงอายุว่าเป็นวัยที่สภาพร่างกายจิตใจ และสถานภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลงเสื่อมถอยลงตามธรรมชาติซึ่งจะมีความต้องการที่ต้องให้ความสำคัญ (Bureau of Elderly Health, 2019; Jitcharat et al, 2013; Tongdee, Rongmuang, & Nakchatree, 2012)

ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดและเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ การส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญา องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ

การเรียนรู้ตามความสนใจ ความต้องการของผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับผู้สูงอายุ การส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ และการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นความต้องการในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมเตรียมตัวเพื่อส่งเสริมพลังของผู้สูงอายุโดยวัชรภร เปาโรหิตย์ (Paorohit, 2011) และปิยภรณ์ เลาหบุตร (Laohabut, 2014) ที่พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับดี ระบบการส่งเสริมสุขภาพซึ่งให้ประชาชนมีส่วนร่วม ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีและเป็นผู้สูงอายุที่มีพหุพลัง (Patanung & Chamruspanth, 2013) ผู้สูงอายุมีความสุขความพึงพอใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่สามารถสนองตอบต่อคุณภาพชีวิตใน 4 มิติ คือ กาย ใจ สังคม และปัญญา/การเรียนรู้ ผู้สูงอายุเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการจัดกิจกรรมสัจจระเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมสานวัยใส่ใจผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (Wongprom, Jongwutiwes, Prasertsuk, & Jongwutiwes, 2015)

ในส่วนของความต้องการการมีส่วนร่วมในภาพรวมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M=3.91$) เนื่องจากหลายประเด็นย่อยที่ผู้สูงอายุมีความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับปานกลาง เช่น การเรียนรู้ในเรื่องเทคโนโลยีและการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี การสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่หลากหลาย ซึ่งผู้สูงอายุไม่สนใจและไม่มีความลำบากในการเรียนรู้ สอดคล้องกับการสนทนากลุ่ม “มีสื่อนคอมพิวเตอร์ social network สนุกตอนเรียนแต่เรียนแล้วลืม มันยาก ไกลตัว ไม่ชอบ” “ไม่ชอบเรียนที่ใช้มือถือ เปลืองเงินค่าโทรศัพท์ มองไม่ค่อยเห็น ยากมาก”

ในส่วนของกระบวนการที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงสุด ($M=4.10$) เนื่องจากหลายประเด็นใกล้ตัว และเป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโดยตรง ทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับ

โรคเรื้อรัง กิจกรรมออกกำลังกาย การฟื้นฟูสมรรถภาพ กิจกรรมส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรม หรือศาสนา การบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการ การถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาจากผู้สูงอายุในชุมชน เป็นต้น

ผลจากการสนทนากลุ่ม พบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุมีวัตถุประสงค์ เพื่อจัดบริการให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจในด้านส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมอาชีพ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา เทคโนโลยี สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ส่งเสริมการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้งทางด้าน กาย ใจ สังคม และสติปัญญา เสริมคุณค่าทางภูมิปัญญาของผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ มีเนื้อหาหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุมุ่งเน้นด้านสุขภาพ ศาสนา ภูมิปัญญา อาชีพ สารการเรียนรู้ประกอบด้วย ความรู้ที่ผู้สูงอายุต้องรู้ ควรรู้ และอยากรู้ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับหลายการศึกษาโดยการศึกษาการถอดบทเรียนตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนและชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ (Yodpet, Pattanasri, & Sakdaporn, 2017) และการศึกษาการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการจัดการการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ (Ratana-Ubol, Pathumcharoenwattana, Pathumcharoenwattana, Kimpee, & Sajjasophon, 2011)

แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ

แนวทาง SENIOR LEARNER ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์และนำเสนอในการศึกษาค้นคว้าสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีและหลักการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ทั้งเรื่องบรรยากาศ ความต้องการ และประสบการณ์ของผู้ใหญ่และแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Suanmali-Nantanate, 2017) และสอดคล้องผลการศึกษาของ Ratana-Ubol, Pathumcharoenwattana, Pathumcharoenwattana, Kimpee, and Sajjasophon (2011) ที่พบว่าเนื้อหาการเรียนรู้ควรตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุตามความสามารถใน

การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล และควรนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์ชีวิตที่เป็นจริง แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการปรับตัวทางสังคมและจิตใจ ด้านเศรษฐกิจและการออม ด้านการเรียนรู้ และด้านสิทธิของผู้สูงอายุตามกฎหมาย วิธีการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ควรบูรณาการอย่างหลากหลายรูปแบบ ในลักษณะพหุวัยเน้นการอภิปรายหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกันอย่างไม่เป็นทางการ และแหล่งการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ผู้สูงอายุเป็นรายบุคคล การประเมินผลควรประเมินตามสภาพจริงด้วยการสังเกต โดยมีการบริหารจัดการในลักษณะที่ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายร่วมกันบริหารจัดการ ให้งบประมาณสนับสนุนและจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนร่วมกัน

โดยสรุปการส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้แนวทาง ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์จากการรวบรวมข้อมูล และศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และกรอบแนวคิด Active Ageing ขององค์การอนามัยโลก โดยสรุปเป็น SENIOR LEARNER สามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุได้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่มีพหุฒิ พลังตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความมั่นคงปลอดภัย ตามวิธีการหรือกลวิธีตามแนวทางที่กล่าวมาข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้กำหนดนโยบายระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบโรงเรียนผู้สูงอายุควรนำแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ ไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับความต้องการอย่างต่อเนื่อง

2. ควรทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุใน ด้านสุขภาพ การมีส่วนร่วม และความมั่นคง ปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

- Aekwarangkoon, S., Noonil, N., Nontapet, O., & Nuampet, U. (2018). Application the local wisdom for developing health promotion among older adults in community. *Thai Journal of Nursing*, 67(2), 18-26.
- Borisuth, C., Jiradetprapai, S., Yongyuan, B., & Phoopat, P. (2014). The model of knowledge management for development of active aging: A case study of Tambol Pakpraek Municipality Changwat Kanchanaburi. *VRU Research and Development Journal Humanities and Social Science*, 9(1), 26-35.
- Buathong, S., Sapapad, S., & Jitcharat, S. (2015). Ageing related to reason method and needs of learning. *Journal of education Silpakorn university*, 12(1,2), 6-17.
- Bureau of Elderly Health. (2019). *Elderly concern with health*. Retrieved from <http://hp.anamai.moph.go.th/soongwai/statics/health/prepared/topic002.php>
- Department of Older Persons. (2016). *The national plan on the elderly 2017-2020*. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security.
- Department of Older Persons. (2016). *The Thai elderly 2014*. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security.
- Jitcharat, S., Pipatpol, K., Wongprom, J., Katessingnoy, M., Sapapad, S., Sinprasert, T., . . . Buathong, S. (2013). *Organizing a learning process for specific target groups to enhance their potential Tambon Klongyong, Amphur Phutthamonthon, Nakhon Pathom Province*. Nakhon Pathom Province: Faculty of Education, Silpakorn University.
- Kasemsuk, W., & Jitcharat, S. (2018). Active aging: Perspective for promoting lifelong learning. *Christian University of Thailand Journal*, 24(1), 149-161.
- Kasemsuk, W., Piaseu, N., & Jarapat Maruo, S. (2011). Activities and primary medical care outcomes of community nurse practitioner. *Thai Journal of Nursing Council*, 26(2), 70-85.
- Laohabut, P. (2014). *The quality of life of the elderly in Moo 7 community of Plootaluang sub-district, Chon Buri province* (Master of public and private management, general administration). Burapa University, Chon Buri.
- National Statistical Office. (2014). *The 2014 survey of the older persons in Thailand*. Bangkok: Text and Journal Publication.
- Office of the Education Council. (2018). *Comparative research report for policy development subject: Promoting the learning of the elderly in Thailand*. Bangkok: prigwhan graphic.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *The twelfth national economic and social development plan (2017-2021)*. Bangkok.
- Paolohit, W. (2011). Living longer: Living as active ageing. *Royal Thai Air Force Medical Gazette*, 57(2), 32-36.
- Patanung, B., & Chamruspanth, V. (2013). *Health promotion system for being active ageing among elderly people in Non Udom sub-district, Muangyang district, Nakhonratchasima province*. Paper presented at the Graduate Research Conference 2013, Khon Khaen University.
- Ratana-Ubol, A., Pathumcharoenwattana, W., Pathumcharoenwattana, W., Kimpee, P., & Sajjasophon, R. (2011). *Education and lifelong learning of Thai senior citizens*. Bangkok: The Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute.
- Suanmali-Nantanate, C. (2017). *Adult learning theories*. Nakhonpathom: Sefa Stationary.
- Subcommittee on National Elderly Assembly. (2015). *How to create power for aging society in ASEAN community*. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security.
- The Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2016). *Situation of the Thai elderly 2014*. Bangkok: Amarin Printing & Publishing Public Company Limited.
- Tongdee, J., Rongmuang, D., & Nakchatree, C. (2012). Health status and quality of life among the elderly in the southern border provinces of Thailand. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health*, 22(3), 88-99.
- United Nation. (2017). *World population ageing 2017*. Retrieved from <https://population.un.org>
- World Health Organization (WHO). (2002). active ageing a policy framework. Retrieved from http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/67215/1/WHO_NMH_NPH_02.8.pdf
- Wongprom, J., Jongwutiwes, K., Prasertsuk, N., & Jongwutiwes, N. (2015). Community participation in the development of older persons' quality of life. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(3), 41-54
- Yodpet, S., Pattanasri, P., & Sakdaporn, T. (2017). *The research on "good lessons learned from schools and clubs for older persons with knowledge transfer activities*. Bangkok: The Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute.